מטמא בזיבה ואי ס"ד יש בו משום ריסוקי אברים *איקרי כאן מבשרו ולא מחמת אונסו הכא במאי עסקינן כגון שיצא דרך דופן ת"ש *עגל שנולד בי"ט שוחטין אותו בי"ט ה"נ כגון שיצא דרך דופן ת"ש ושוין שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן וכי תימא ה"נ שיצא דרך דופן, דרך דופן מי קדיש והא *א"ר יוחנן מודה היה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש, הב"ע שהפרים על גבי קרקע, ואמר רב בית המטבחים אין בו משום ריסוקי אברים, ההוא תורא דנפל ואישתמע קל *נגיחותיה, על רב יצחק בר שמואל בר מרתא שקל משופרי שופרי, אמרי ליה רבנן מנא לך הא? א"ל הכי אמר רב: צפרניו נועץ עד שמגיע לארץ. *א"ר יהודה אמר רב עמדה אינה צריכה מעת לעת, בדיקה ודאי בעיא, הלכה אינה צריכה בדיקה, רב חייא בר אשי אמר אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה, אמר רב ירמיה בר אחא אמר רב: פשטה ידה לעמוד אע"פ שלא עמדה, עקרה רגלה להלך אע"פ שלא הלכה, ורב חסדא אמר ניערה לעמוד אע"פ שלא עמדה (והלכתא היכא דנפלה מן הגג בדלא ידעה ועמדה ולא הלכה צריכה בדיקה ואינה צריכה מעת לעת ואם הלכה אפילו בדיקה נמי לא צריכה) אמר אמימר משמיה דרב דימי מנהרדעא נפולה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים, אמר ליה מר זוטרא הכי אמרינן משמיה דרב פפא צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו, א"ל הונא מר בר בריה דרב נחמיה לרב אשי - סימנין מאי? א"ל סימנין קשין הן אצל נפילה. אמר רב יהודה אמר שמואל עוף שנחבט על פני המים כיון ששט מלא קומתו דיו ולא אמרן אלא ממטה למעלה אבל מלמעלה למטה מיא הוא, דאשפלו, ואי מיא קיימי לית לן בה ואי שדא ציבי וקדמיה הא קדמיה, גלימא: מתיח חיישינן, דלא מתיח לא חיישינן, *עוף ומעופף לא חיישינן, איזלא ומקרבי קיטרי חיישינן, לא מקרבי קיטרי לא חיישינן, כיתנא דעביד בטוני חיישינן, דהאי גיסא ודהאי גיסא לא חיישינן, אסורייתא חיישינן, כיתנא: דדייק ונפיץ לא חיישינן, דייק ולא נפיץ חיישינן, דעביד ביזרי כיון דאיכא ביה קטרי חיישינן. דקתא חיישינן דקדקתא לא חיישינן נברא חיישינן, תימחתא לא חיישינן, קיטמא: נהילא חיישינן, לא נהילא לא חיישינן

חול

מטמא בזיבה. אם יצא ממנו זוב : ואי ס"ד יש בו משום ריסוקי אברים. הרי חולה הוא או אחד משבעה דרכים שהזב נבדק בהן דזב אינו מטמא באונס דכתיב (ויקרא טו) זב מבשרו שיהא בשרו כמות שהוא שלם ולא באונס : דרך דופן. ע"י סם ובין הוא ובין אמו חיין ואין לומר שלאחר שמתה אמו הוציאוהו דקי"ל במסכת נדה (דף מד.) הוא מיית ברישא : עגל שנולד בי"ט. אין כאן משום מוקצה שהרי מוכן היה אגב אמו ושוחטין אותו בו ביום אלמא משום ריסוקי אברים נמי לית ביה : ושוין. תנאי דפליגי במסכת ביצה (דף כו:) גבי בכור שנולד בו מום בי"ט ושוין דאפילו האוסר בנולד בו ביום מום משום דמוקצה היה בין השמשות מחמת איסור קדשים בחוץ אבל אם נולד היום ומומו עמו מוכן הוא שלא נאסר מעולם דהא במעי אמו היה מוכן אגב אמו ומותר דבכור אינו קדוש עד שיולד וכשנולד הרי מומו עמו וראוי לישחט בחוץ : דרך דופן מי קדיש. בבכורה דבעינן מום לישחט במדינה : מודה ר"ש. אע"ג דפליג במסכת נדה (דף מ.) גבי יוצא דופן ואמר הרי הוא כילוד ויושבת עליו ימי טומאה וטהרה התם הוא דאיתרבאי מקרא תלד לרבות יוצא דופן אבל לענין קדשים מודה שאינו קדוש דכתיב כי יולד פרט ליוצא דופן (לעיל דף לח:) : הכא במאי עסקינן. הא דקתני מותר בו ביום ולא חיישי' לריסוק אברים : כגון שהפרים ע"ג קרקע. ננער לעמוד ותחב פרסותיו לעמוד דאמרינן לקמן גבי נפולה עמדה מנפילתה אינה צריכה מעת לעת : בית המטבחים. כשמפילין אותו לארץ לשוחטו אפילו ממקום גבוה : דנפל. בבית המטבחים : קל נגיחותיה. כמו (ב"ק דף פ.) גונח מלבו פלינדרי"ש בלעז שנשמע קול יללתו כשנפל : מנא לך הא. דלא חיישת לריסוק : צפרניו נועץ. כשהוא א] צוחה ליפול כל שעה הוא מתחזק בצפורניו עד שאינו נופל מגובה : עמדה. אמתניתין קאי שנפלה מן הגג ועמדה ולא הלכה אינה צריכה שהייה מעת לעת : אבל בדיקה בעיא. בחוט השדרה ובשבירת רוב צלעות ובעקירת חוליא והיכא דלא עמדה אפילו בדקה ונמצאת שלמה טרפה משום החבט שנתפרקו פרקיה ותוליותיה ואם הלכה אפילו בדיקה לא בעיא : אע"ג דלא עמדה. ואינה צריכה שהייה מעת לעת : ננערה לעמוד. אע"פ שלא פשטה ידה אלא נתחזקה ורצתה לעמוד : היכא דנפלה מן הגג. בלא ידעה דאי ידעה הא אמרינן דאמדה נפשה : כנגד בני מעיין. שמא נקרע רוב החיצונה או ניקבו הדקין : כנגד כל החלל. משום שבירת רוב צלעות או עקירת חוליות : סימנין מאי. מי בעי בדיקה שמא נעקרו : עוף שנחבט. ב] ונפל על כרחו על פני הנהר ואיכא למיחש לריסוק : כיון ששט מלא קומתו. הוה ליה כהליכה שאינה צריכה בדיקה : ואי מיא דקיימי. כגון אגמים : לית לן בה. דאפילו מלמעלה למטה שפיר דמי : נאי שדי ציבי. ואם היו קסמי עצים מושלכין בנהר : וקדמיה. איהו לציבי ג] מלמעלה למטה אפילו במיא דלא קיימי שרי דכיון דקדמיה איהו לציבי איהו דקא שט : גלימא. פרוש על גבי יתדות באויר : ומתיח. שפיר ונפל עוף עליו : חיישינן. לריסוק ובעי שהייה דכיון דמתיח שפיר קשה הוא : עוף ומעופף. ואם כפולה ~~בעלית~~ ואפילו מתוחה : לא חיישינן : דאינה נמתחת יפה : איזלא. עוף שנפל ברשת הפרושה באויר : אי מיקרבי קיטרי. קשרי החוטין שבהם סמוכין זה לזה תמיד : חיישינן. שמא הקשרים רסקוהו : כיתנא דעביד בטוני. פשתן העשוי חבילות : חיישינן. שהרי קשה הוא : דהאי גיסא ודהאי גיסא. אם נפל על צדי החבילה מכאן ומכאן בהשמטה : לא חיישינן. דכי מטי עלייהו משתריק ומשתמיט ולא מלקי ליה : אסורייתא. חבילות של קנים : כיתנא דדייק (ונפיץ). חבוט בטוד"ה בלעז : ונפיץ. אשקוש"א : לא חיישינן. אם שטוח על גבי קרקע ונפל עוף עליו : דייק ולא נפיץ. שברי הגבעולין מלקין העוף : דעביד ביזרי. פופיד"ש אפילו דייק ונפיץ חיישינן משום קטרי דאית ביה : דקתא. נעורת שברי גבעולין הנגערין מן הפשתים כשמנפצין אותו : חיישינן. אם נפל עוף עליהן : בקדקתא. דקה מן הדקה וגם היא נעורת : לא חיישינן. אם יש ממנה כרי על גבי ד] קרקע ונפל עוף עליהן לא חיישינן לפי שהיא רכה : נברא. סיב הגדל סביב הדקלים ומייבשין אותו ונחלק לרצועות ומפשילין ממנו חבלים וכל זמן שלא נעשה רצועות הוא קשה : תימחתא. לאחר שחלקוהו לרצועות להאי נברא כמו שעושין לקליפת עץ הקרוי טי"ל : קיטמא נהילא. מרוקד בנפה נכבש ונעשה קשה : לא נהילא. אינו נכבש וכל שעה הוא ה] טפוף ואינו קשה :

חול

מודה רבי שמעון לענין קדשים. לא הוה צריך כאן לדברי רבי יוחנן דבבכור עסקינן דתני רחמנא בפטר רחם וקדשים גופייהו לא יליף ר"ש אלא מבכור לידה כדאמר בריש יוצא דופן (נדה דף מ.) ולרבותא נקט הכא כל קדשים : עמדה אינה צריכה מעת לעת אבל בדיקה ודאי בעיא. אבל לא עמדה בעיא ודאי מעת לעת ובעיא נמי בדיקה כדתנן לקמן (דף נו.) דרוסה וטרפה בכותל או שריצלתה בהמה צריך מעת לעת ואמר בגמרא משום ר"א בר' ינאי אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה וא"ת והא תניא בפ' התערובת (זבחים דף ע:) נתערבה בשור שנעבדה בו עבירה בכלאים ובטרפה ובגמרא (דף עד:) פריך האי טרפה היכי דמיא דידע ליה נסקלה אי דלא ידע ליה מנא ידע ומשני ר"ל דאיערב בנפולה ופריך בנפולה לבדקיה ומשני קסבר עמדה צריכה מעת לעת הלכה צריכה בדיקה והשתא על כרחך עיקר שיטיא לא הוי מעמדה צריכה מעת לעת דאכתי ליבדקיה בהילוך ועוד דכיון דמעת לעת סגי אמאי קתני ירעו עד שיסתאבו אלא עיקר שיטיא מהלכה צריכה בדיקה וכיון דאין מרויח שום דבר במה שאומר עמדה צריכה מעת לעת ל"ל למימר הכי הא כ"ע מודו הכא דעמדה אינה צריכה מעת לעת ונראה דגרסי' התם עמדה אינה צריכה מעת לעת אע"ג דלא צריך ליה התם נקטיה אגב הלכה בעיא בדיקה*: והלכתא היכא דנפלה מן הגג כו'. הא דלא קאמר הלכה כרב יהודה בריסוק אברים משום דבעי לאשמועינן דוקא עמדה למעוטי פשטה ידה לעמוד וננערה לעמוד :

רבינו גרשום

הבהמה נופלת לארץ מן הרחם ואין חוששין משום ריסוק. תניא דמסייעא לך אדם בן יומו כלומר תניא דמסייעא לך א) דבית הרחם אין בו משום רסוק אברים דהא קא חזינן דאדם בן יומו שמיד שנולד מטמא בזיבה ואין חוששין לריסוק איברים דאם חוששין לריסוק איברים לא היה מטמא בזיבה דמבשרו ולא מחמת אונסו. הכא במאי עסקינן כגון שיצא דרך דופן אפי' תימא בית הרחם יש בו משום ריסוקי איברים ולא תסייע ליה מהא ברייתא דתינוק דמיטמא בזיבה דהכא במאי עסקינן כגון שיצא דרך דופן. מיתיבי עגל שנולד ביום טוב שוחטין אותו ביו"ט כלומר ואי אמרינן יש בו משום ריסוקי איברים אמאי שוחטין אותו ביו"ט הכא במאי עסקינן כגון שיצא דרך דופן דאין בו משום ריסוקי איברים : והא קתני סיפא ושוין שנולד ומומו עמו כלומר בבכור אם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן (ואמר) דיכול לשוחטו ביו"ט. ואי מוקמת רישא שיצא דרך דופן ואי דרך דופן בכור מי קדוש דרך דופן. הכא במאי עסקינן כגון שהפרים ע"ג קרקע כו' לעולם לא מוקמינן שיצא דרך דופן. והכא במאי עסקינן עגל שנולד ביו"ט שוחטין אותו ביו"ט שהפרים ע"ג קרקע דודאי אם היה מרוסק לא היה עומד ע"ג קרקע : בית המטבחים אין בו משום ריסוק איברים כלומר כשמפילין הבהמה כשרוצין לשוחטה : נגיחותיה כלומר קול נשמע כמו שהיה מרוסק : ב) הכה על ראשה כלומר המטה שהכה אותה היה ארוך שמגיע מראשה ועד זנבה או הכה בזנבה והיה ארוך שהגיע לה עד ראשה אין חוששין לריסוק איברין משום [illegible] [illegible] שלים חוטרא אפלגא דגבה כלומר שהיה המטה קצר דשלים אפלגיה דגבה חוששין היכא דשלים חוטרא דלא נפסק חוט השדרה. ואי אית ביה קטרי חוששין אפי' היה ארוך המטה שהלכה לה מראשה ועד [illegible] לריסוק איברין משום קיטרי ואי מחייה אפסקיה כלומר דאם היה (כלי) מכה לרחבה שלא הכה לארכה מראשה לזנבה חיישינן שלא יפסיק חוט השדרה: בדיקה ודאי בעיא. כלומר אם הכה אותה או נפלה והיה חוששין [illegible] איברים. ועמדה אינה צריכה לשהות מעת לעת אבל בדיקה בעיא דלא יהא בה אחת מי"ח טרפות. פשטה יד לעמוד אע"פ שלא עמדה. עקרה רגל להלוך כו' כלומר מה דאמרינן הלכה אפי' בדיקה נמי לא [illegible] להלוך אע"פ שלא הלכה : צריכה בדיקה כנגד בני מעיים שלא תהא ריסוק: קשין הן אצל נפילה לשון קשה כלומר לא חיישינן בסימנין שיהו מרוסקין : עוף שנחבט על פני המים כלומר וחיישינן משום [illegible] כיון ששט קומתו דיו ממטה למעלה כלומר דשט ממטה למעלה למים אבל בדרך הליכתן של מיא הוא דקא משפלו ליה וחיישינן משום ריסוק איברים. ואי איכא צביא כו' כלומר ואי איכא חתיכה של עץ במיא [illegible] וקדמיה העוף לחתיכה של עץ איהו הוא דקא מטי ולא חיישינן. גלימא מתוח חיישינן כלומר גלימא שהיה מתוח באויר ונפל העוף עליו חיישינן משום ריסוק. ומ"ט דכי מתיח קשה הוא ומרסק לא מתיח לא [illegible] נפילה. עוף ומעוף לא חיישינן כלומר ואי כפול לא חיישינן דרך הוא. איזיל ומקרבי (כמו קטרי) קיטרי חיישינן למישלש בלע"ז ומקרבה קיטרי שמקרבין האיזלי זה לזה חיישינן דאמרינן על קיטרי נפל אבל לא [illegible] אמרינן בינתים נפל. כיתנא דדייק ולא נפיץ חיישינן דקשה הוא ולא משריק דעביד ביזרי חיישינן כלומר אם יש לו גבעולין. ג) דעביד (כשתי חבילות) מהאי גיסא ומהאי גיסא לא חיישינן כלומר איפוני [illegible] דאגרי' בינתיים נפל: דקתא חיישינן דק דקתא לא חיישינן. עפר תיחוח ו' דק דקתא לא חיישינן דמשריק דעביד כי זגא חבילה: נהלא חיישינן שעשויה ככברה ודאי לא משריק תמחתא חיישינן דבר [illegible] טיל ומתקנין אותו לצורך הבלים ומותחין אותו כעין רצועות והכי קאמר אי מתוקן ומתיח חיישינן דלא שריק נברא לא חיישינן כלומר נברא גדל בדקל : בר מחמיצי וחיפצי כלומר גריסים וערשים דחיישינן

דלא

שיטה מקובצת

א] צפרניו נועץ כשהוא שוחה ליפול כל שעה: ב] עוף שנחבט שנפל על כרחו: ג] וקדמיה איהו לציבי אף מלמעלה למטה כו' איהו הוא דקא שט: ד] כרי ע"ג קרקע ונפל עליהן: ה] טפוף ואינו קשה. נ"ב בס"א רפוף:

קמז א מיי' פ"ב מהל' יו"ט הל"ה סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סי' תצח סעי' ה :

קמח ב מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל"ד והלכה יא :

קמט ג ד מיי' פ"ט מהל' שחיטה הל"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן נח סעי' י :

קנ ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד :

קנא ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ו :

קנב ז ח מיי' שם הל"ט והלכה יח טוש"ע שם סעי' ג :

קנג ט י כ מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז :

קנד ל מיי' שם יד טוש"ע שם :

[ועי' תוס' ב"ק נ: ד"ה אם שהתה]

[גי' הרי"ף עייף מעיף וכן גרסת ערוך]

שבת קלו. ביצה כו:

ביצה כו:

נדה מ. ע"ש כג:

ז"ל נגיחותיה

זבחים עד:

רש"ל מ"ז

נושא

בית המטבחיים (בא דמפילים בהמה) זקוק לפני שחיטתה - אין בו משום ריסוק אברים

נושא

פרק טורים הקשורים (לא בודקין) נפלה מן הגג - מתי צריכים בדיקה ומתי לא

נושא

חבלת עוף על גבי דברים שונים לפעמים יש בזה משום ריסוק אברים ולפעמים אין

א) קלא ל"ע דה"כ מאי מייתי ראיה מתינוק בן יומו דמטמא בזיבה הא התם אינו נופל לארץ וי"ל והוק . ב) מתינת ככה עד שלא יפסיק חוט השדרה שייך לעיל ע"א . ג) דעביד כטוני כלומר דעביד חבילות כנ"ל